

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE OKRAJEV ČRNOMELJ, NOVO MESTO IN TREBNJE

Leto I. — Stev. 33 a

Novo mesto, 7. oktobra 1950.

Izhaja tedensko

TOVARNE DELAVCEM!

Ves september je bil v znamenju živahnih razpravljanj o volitvah v delavske svete in upravne odbore okrajnih, krajevnih in mestnih podjetij. Delavstvo novomeškega okraja v polni meri razume naloge, ki so mu bile dodeljene z zakonom o upravljanju državnih gospodarskih podjetij po delovnih kolektivih. Te dni pa se delavstvo novomeških podjetij na delovnih sestankih razgovarja o prevzemu strojev in vseh obratnih sredstev. Premlevajo in mislijo, kateri izmed njih je najbolj sposoben in vreden, da bi mu zaupali podjetje. In na pravo so zadeli. Izbrali so udarnike, racionalizatorje, strokovnjake, skratka ljudi,

spremenilo. Zdaj pa vem, da delam za korist hotela samega, predvsem pa se zavedam, da moram vložiti vse sile, da bo našim gostom v hotelu čim udobnejše in prijetneje. Tako se je razgovorila predsednica upravnega odbora tega hotela, prijazna in nasmejana kuharica **Horvatova Pepca**. Izvolili so jo 23. septembra. Kakšne so naloge tega kolektiva, se vsi uslužbenci prav dobro zavedajo. Vodstvo pa so izročili še naslednjim članom delavskega sveta: **Zofki Kostrevčevi**, predsednici delavskega sveta, **Zamidovi Pavli**, **Pavli Nahtigalovi** in **Mugerljevi Ančki**.

po novem letu bodo praznovali petletnico obstoja. Leto pozneje so se jim pridružili še krojači. Spočetka je bilo podjetje odsek kmetijske zadruge, kmalu pa je prevzel podjetje MLO. V svojem petletnem obstoju je podjetje prebrodilo marsikatero težavo. Bilo

je pomanjkanje raznega materiala in strojev. Delovna disciplina je bila precej slaba. Z iznajdljivostjo in sposobnostjo upravnice tov. Tinke Prus so bile premagane zapreke, ki so ovirale uspešni razvoj podjetja. S politično vzgojo kolektiva se je sčasoma zboljšala delovna disciplina, ki je sedaj na primerni višini. Zboljšala se je tudi kvaliteta in kvantiteta dela. Podjetje ima svoje naročnike po vsej Sloveniji. V upravni odbor so izvolili najboljše delavke in delavce. **Regina**

ZADRUŽNIKI V METLIKI

bodo gradili hleve

Vsak začetek je težak, pravi pregovor, to vedo posebno dobro zadrudniki v Metliki. Ko so šli lani skupaj, so jasno videli pred seboj vse težave. Govejo živino so imeli na treh krajih pri zadrudnikih, ravno tako je bilo s svinjami. Potem so dobili v najem večji hlev za živino, ki pa vendar ne ustreza sodobnemu gospodarjenju. Za svinje so napravili začasne hleve pri predsedniku zadruge tovarišu Urhu. Prirastek pa je tako hitro napredoval, da sedanji prostori, ki bi bili kvečjemu za 20 svinj, ne zadostujejo za 60 do 70 svinj. Zato so se zadrudniki letos odločili, da bodo drugo leto začeli s kapitalno izgradnjo hlevov. Uredili bodo hleve za govejo živino,

konje in svinje. Ravno tako bodo za svinje uredili moderna in prostorna tekališča, tako da bo mladi zarod imel dovolj prostora na zraku in soncu. Vendar se bo zadruga pri teh bodočih delih morala opreti tudi na pomoč množičnih organizacij v Metliki. Ze v letošnjem letu so frontovci na množičnem sestanku obljubili pomoč zadruzi, vendar obljube niso izpolnili. Nekaj je pomagala mladina, največ pa dijaki iz gimnazije, pod vodstvom tov. profesorice Irene Herakovič, ter garnizon JA v Metliki, kar je vredno vse pohvale. Pri tem pa ne smemo pozabiti upokoženke tov. Bravc Mimi in 70letne mame Firove, ki radi pomagata zadruzi. **Regina**

SEDMA OBLETNICA I. KONGRESA AFŽ SLOVENIJE

Okrajni odbor Osvobodilne fronte Trebnje priredi 15. oktobra v Dobrničju proslavo VII. obletnice I. Kongresa Slovenske protifašistične ženske zveze, ki se je vršil 17. oktobra 1943. leta v Dobrničju. Na ta dan bo tudi odkritje spominske plošče na domu, v katerem se je vršil prvi Kongres SPŽZ. Že sedaj vabimo partizane, ki so se udeležili borb v dobrniški dolini in okoliških hribih, da pridejo ta dan v Dobrnič. Prav posebno pa vabimo žene, borke in matere. Spomnili se bomo vseh naših junaških žena in mater, ki jim v času NOB ni bilo nobeno delo pretežko in nobene žrtve prehude.

Pripravljalni odbor

ki so z delom dokazali, da jim upravljanje podjetja ne bo težkoča.

MIZARSKO PODJETJE MLO NOVO MESTO

4. septembra so se delavci odločili in izbrali najboljše člane delavskega sveta iz svoje srede ter jih postavili v upravni odbor: **Jevšček Miloš**, **Zrimšek Franc**, **Vinko Fridl**, **Anica Knafelčeva**, **Miha Jakše** in **Janez Muhič**. **Zrimškov France** bo za predsednika. Dobro so premislili, preden so jih predlagali. Volitve pa so pokazale, da so delavci zadovoljni. **Franc Bojer**, predsednik delavskega sveta in **France Zrimšek!** Zavedajta se naloge, ki je postavljena pred vaju in ves delavski svet in borita se za nove delovne zmage. Na prvi seji upravnega odbora so sklenili, da bodo odstotek izgubljenih ur, ki so v avgustu izredno narastle, znižali, kolikor bo le mogoče. Vajencem bodo nudili večjo pomoč s tem, da bo vsak pomočnik prevzel po enega vajenca in mu nudil čimveč strokovnega znanja. Menijo, da bi serijsko izdelovanje predmetov pripomoglo k večjemu obračanju kapitala. S tem bodo v najkrajšem času začeli.

KOVINARSKA DELAVNICA MLO NOVO MESTO

Delavskemu svetu bo predsedoval **Janko Karel**, v upravnem odboru pa sta **Miha Brodarjev** in **Gvido Hren**. Delavski kolektiv se smeje vsem hujskačem in kallicem miru ter izdelovanju kovinskih predmetov.

ČEVLJARSKA DELAVNICA IN POPRAVLJALNICA ČEVLJEV MLO NOVO MESTO

sta 4. septembra dokazali, da se ne ustrašita nalog, katere je nakazal zakon o upravljanju gospodarskih podjetij. Najboljši delavec v čevljarstvu delavci **Jakše Emil** je predsednik sveta. Prav gotovo se tudi v popravilnici čevljev niso zmotili, ko so postavili v upravni odbor **Ludvika Rodiča** in **Znidaršiča Jožeta**.

MESTNO GOSTINSKO PODJETJE HOTEL »METROPOL«

Služila sem že pri bivšem lastniku hotela Polajnarju. Do sedaj imam tu štirinajst let in pol službovanja. Marsikaj se je od takrat

OKRAJNO AVTOPREVOZNIŠTVO NOVO MESTO

»Prepričan sem, da bo novo izvoljeni upravni odbor delo v našem podjetju dvignil na višjo raven, kot je bilo do danes. Doseganje naše delo poznate, dobre in slabe strani. Zato glejte, da bo odslej čim bolj popolno.« Tako je nagovoril delavski svet upravnik podjetja tovariš **Jože Mikšič**. Poleg njega so v upravni odbor izvolili tudi **Jožeta Knafelca**, **Slavka Rotarja**, **Mirka Pipana** in **Miloša Kobeta** z namestniki. Izvolili so najboljše.

ZDRAVILISCE SMARJESKE TOPLICE

Ob prevzemu v ljudske roke, je bilo podjetje opustošeno in neuporabno. Z vztrajnostjo in trudom pa se je stanje izboljšalo in danes je doseglo podjetje višino kategorije B, s srednje veliko kapaciteto. Najbolj predani člani delavskega sveta: **Mihelca Pavšelj**, **Ivan Pavlin**, **Franc Strajnar**, **Minka Peterlin** in **Milena Popovič** so izvoljeni v upravni odbor. Neutrudljivi delavci v službi ljudstva mu bodo odslej še predaneje služili.

Brez kričanja skozi radio, naše delavstvo odgovarja hujskačem in klevetnikom z delom, vztrajnim delom.

ENO NAJSTAREJSIH LOKALNIH PODJETIJ V SLOVENIJI SI JE IZVOLILO VODSTVO

Pred kratkim je imelo podjetje MLO krojači-šivilje v Metliki pomemben praznik — volili so upravni odbor. Prostori so bili okrašeni s cvetjem in zelenjem. Vse je izgledalo slovesno. Sestanka v podjetju se je udeležil tudi predsednik okrajnega sindikalnega sveta tov. **Sober**. V kratkih in jedrnatih besedah je razložil pomen volitev upravnega vodstva po tovarnah, podjetjih in drugih ustanovah. Saj se posebno v Beli Krajini spominjajo časov, ko ni bilo za delovnega človeka ne dela ne kruha. Tudi za obrtnika ni bilo lahko. Romali so v tujino in se vračali onemogli in zgarani. Danes tega ni treba, ljudska oblast je dala obrtnikom možnost, da se združujejo, imajo svoje delavnice, so socialno zavarovani, tako da so preskrbljeni tudi za stara leta. Tov. upravnica je v svojem referatu očitala razvoj podjetja. Podjetje šivilj je bilo ustanovljeno kmalu po osvoboditvi,

Št. Jernej v jeseni

14. in 15. oktobra bo v prikupni šentjernejski dolini veliko partizansko praznovanje, zvezano z gospodarsko razstavo, letalskim mitingom, nastopom članov predvojaške vzgoje in gasilcev ter s konjskimi dirkami.

Ta praznik gorjanskih partizanov bo takole potekal:

14. oktobra ob 7. uri zjutraj bo otvoritev gospodarske razstave v prostorih Kmetijske zadruge, kjer bodo KDZ in privatniki razstavljali letošnji vinski pridelek, grozdje in ostale kmetijske pridelke. Popoldne ob 5. uri pa bo pri zgodovinskem gradu Prežaku partizansko slavlje, na katerega so vabljeni vsi partizani. Vsem nam je znano, da so ravno iz prvih gorjanskih enot vzklicale številne slovenske brigade, pomembni vojaški in politični ljudje. Noga slehernega partizana, ki je sodeloval v NOB, je prav gotovo stopila tudi na gorjanska tla. Zato se bomo tega slavlja udeležili v največjem številu.

15. oktobra ob 10. uri dopoldne bo letalski miting s padalci in sodelovanjem članov predvojaške vzgoje in gasilci, popoldne ob 1 uri bo povorka na dirkališče, kjer bo veliko ljudsko zborovanje in kasneje ljudsko rajanje.

Prav gotovo bo obisk v šentjernejski dolini ob tem prazniku velik. S prisotnostjo bomo dokazali prvim borcem naše osvobodilne borbe svojo zahvalo, istočasno pa bomo pričra zanimivim dirkam in razstavi, ki bo pokazala kako so v tem letu gospodarili »šentjernejski petelini«.

V novomeškem okraju smo že pričeli s ŠESTMESEČNIM TEKMOVANJEM

Ze pred pričetkom tekmovanja so vse organizacije Fronte na svojih sejah in množičnih sestankih pregledale in odločale, kako bodo 6-mesečno tekmovanje prilagodile svojemu okraju. Mnoge od njih so si postavile načrt dela. Tako so osnovne in krajevne organizacije OF v Smarjeških Toplicah napovedale tekmovanje osnovni in krajevni organizaciji OF Smarjeta v naslednjem:

1. kdo bo obnovil več vaških potov;
2. da bodo pobrali vso zaostalo članarino OF in jo v bodoče redno pobirali.

3. da bodo izvedli volitve osnovne organizacije OF brez pomoči okrajnih aktivistov ter so že sedaj predvideli nov KOOF;

4. kdo bo imel več ideološko vzgojnih in političnih predavanj ter kdo bo več delal na kulturno prosvetnem polju.

Tako delajo tudi ostale organizacije Fronte, kot v Zameškem, St. Petru itd.

Tudi Mestni odbor OF Novo mesto napoveduje tekmovanje za 10. obletnico OF v vseh panogah dela mestnim odborom OF Krško, Črnomelj in Trebnje.

Kmetijski svetovalec

ZDRAVA ŽIVINA — uspešna živinoreja

Osnova vse kmetijske delavnosti je dobra in donosna živinoreja. Od dobrega stanja živinoreje zavisi zadostna preskrba delovnega ljudstva z mesom, mastjo, mlekom, jajci in pravilno preskrbo industrije s kožami, volno in podobno. Na drugi strani pa ima živinoreja tudi v poljedelstvu veliko vlogo, ker daje nujno potrebno vprežno silo ter preprotni hlevski gnoj, brez katerega si ne moremo zamisliti dobrega uspevanja raznih poljedelskih rastlin.

Zaradi velike važnosti, ki jo ima v našem gospodarstvu živinoreja, je nujno, da se na vse načine prizadevamo povečati številčno stanje živine in jo kakovostno dvigniti na ono stopnjo, ki ji pripada.

Poleg dobre odbiere plemenske živine za razplod ter pravilne in zadostne prehrane, je dobro zdravstveno stanje osnova uspešne živinoreje. Ogromne so škode v živinoreji, ki nastajajo zaradi raznih bolezni, ki se največkrat pojavljajo kot posledica nepravilne prehrane, raznih kužnih obolenj ter plodnostnih motenj.

Ravno nepravilna prehrana povzroča v živinoreji velike izgube, čemur je vzrok po eni strani premala skrb za pridelovanje kakovostne krme, po drugi strani pa nepoučenost glede krmljenja živine. Žival rabi za svoj normalni razvoj zadostne količine organskih in rudninskih snovi ter vitaminov. Pomanjkanje teh v krmni najbolj prizadene mlado živino, ki je v rasti, ter breje živali. Od rudninskih snovi v našem okraju primanjkuje zlasti apna in fosforja, čemur je vzrok slabo stanje travnikov. Pomanjkanje teh snovi v krmni povzroči pri goveji živini velikokrat bolezen, ki jo poznamo pri kravah v godnem času brejosti kot pojav, da krava ne more vstajati. Tudi kostolomnico povzroča pri govedih pomanjkanje omenjenih snovi. — Vsak gospodar pa pozna bolezen zlasti pozne jeseni ter zgodnje pomladi — rahitčnost pri prašičih. Vse te bolezni se lahko preprečijo z dodajanjem kostne moke — klajnega apna ter po možnosti vitaminov ter živinske soli. Razen tega se priporoča krmiti prašiče predvsem s surovo hrano, kar v našem okraju ni navada.

Od kužnih bolezni naj omenim svinjsko rdečico in svinjsko kugo. Kljub temu, da svinjska rdečica leto za letom povzroča ogromne izgube pri prašičereji in da imamo proti njej učinkovito obrambo v obliki za-

ščitnega cepljenja, se še vedno najdejo kmetovalci, ki svojih prašičev ne dajo v pravem času zaščitno cepiti. Sele potem, ko je svinja že bolna, teče gospodar po veterinarja, vendar tudi v tem primeru šele v zadnjem trenutku, ko so mu odpovedala vsa domača sredstva. Svinjska kuga je še veliko bolj nevarna in smo jo v letošnji pomladi le težko omejili, da ni povzročila ogromne škode. Da se ponovno ne razpase, je treba paziti zlasti pri nakupih prašičev iz področij, kjer je kuga razširjena, ter upoštevati vse odredbe veterinarske predpise.

Pri perutnini bi omenil kokoško kugo, ki povzroča vsako leto milijonsko škodo, kajti v področjih, kjer se pojavi, poginejo večinoma vse kokoši. Tudi v našem okraju je vsako leto napravila, zlasti v jesenskem in spomladanskem času veliko škode. Da se to prepreči, je izdana odredba, da se v mesecu oktobru in novembru obvezno zaščitno pocepi vsa perutnina. Da bi ta akcija, ki je v korist vsakega posameznika, dobro uspela, naj vsi kmetovalci pomagajo veterinarju ter se točno držijo vseh navodil glede cepljenja.

Pri govedu povzroča največjo škodo jalovost krav, ki je posledica raznih plodnostnih motenj ali pa okužb. Marsikateri gospodar pripušča svoje krave ali telice večkrat in brez uspeha, ne da bi poskušal odkriti vzrok, zakaj se krava ne obreji. Ravno tako marsikatera krava stoji mesece v hlevu, ne da bi se gonila. Vzrok temu je lahko bolezen na jajčnikih oziroma preslabo razviti jajčniki, razna vnetja maternice ter zunanjih delov spolovila. Večina teh obolenj in nedostatkov se da s pravilnim zdravljenjem odstraniti in krava bo spet sposobna za plemo.

Drugi vzrok jalovosti je okužba krav, ki se prenaša po okuženih bikih na zdrave krave. Bik, ki se je okužil od bolne krave, lahko prenese bolezen na vsako zdravo kravo. Ravno tej okužbi moramo posvetiti največ pozornosti, da jo pravočasno odkrijemo in podvzamemo vse potrebne ukrepe, da se takoj zatre. Da se zatre jalovost, bodisi da je vzrok okužba ali druga obolenja spolnih organov, bodo v jeseni in pozimi masovni pregledi krav. Na te preglede opozarjamo že sedaj vse živinorejce. V OLO Novo mesto se bodo vršili v vseh krajih, kjer bo potrebno. Živinorejci naj na te preglede pripeljejo vse krave in telice, ki se zaradi katerih koli vzrokov ne obreji. F.

BOJ LUBADARJU

V eni prejšnjih številki »Dolenjskega lista« je bil priobčen članek, ki opisuje način življenja in zatiranja največjega škodljivca naših smrekovih gozdov. Članek je bil napisan v poljudni obliki vsakomur razumljivo in bi ga sleherni gozdni posestnik lahko koristno uporabil v lastnem gozdnem gospodarstvu. Praksa pa kaže, da je članek marsikje naletel na slepe oči. Ob pregledu gozdov, tako na državnem, še več pa na privatnem sektorju smo našli na posekani smrekovi debla v lubju, ki so bila polna mlade lubadarjeve zalege. Naleteli smo tudi na zaznamovana lovna drevesa, v katerih je bil lubadar v zadnji stopnji svojega razvoja. Po poizvedovanju smo dognali, da je akcija podelave teh dreves že v teku, napreduje pa zelo počasi in preti zaradi zelo toplega vremena nevarnost, da bo lubadar predčasno dozorel in bo

lovcem ušel iz nastavljene vabe, seveda stokratno pomnožen. Zato se ponovno vračamo na vprašanje zatiranja lubadarja, ker to smatramo danes za najbolj važno opravilo gozdarja in gozdnega posestnika. Ljudska oblast, ki budno zasleduje in vodi vse panoge našega gospodarstva, je s sodelovanjem množičnih organizacij opozorila in z akcijami v preteklem letu zatrla pšeničnega hrošča, z uspehom zatirala krompirjeveca koloradskega hrošča, opozarja pa tudi vse prizadete na pojav lubadarja. Drvarji, logarji, gozdarji in gozdni posestniki, preglejte vetrolome, preglejte lovna drevesa, vse posekane smreke morajo biti do konca tega meseca obeljene. Vsaka malomarnost v tem pogledu se bo bridko maščevala na naših lesnih zalozah, katere bomo zelo potrebovali pri obratovanju naše industrije.

KAKO SO VPISALI II. LJUDSKO POSOJILO kmetje v KLO Primskovo

Majhen je KLO Primskovo v okraju Trebnje, po kvaliteti zemlje tudi lahko rečemo med zadnjimi, se pa odlikuje v izvajanju raznih gospodarskih nalog med vsemi krajevnimi ljudskimi odbori v okraju. Lepe uspehe je imel tudi v akciji II. ljudskega posojila. Posojilo so kmetje pravilno razumeli, saj je od 87 vpisnikov vpisalo 80 kmetov in to okrog 120.000 din. Število so dvignili nekateri zavedni kmetje, pa tudi ljudje brez pravih dohodkov v tej hriboviti vasi.

Oče padlega partizana v NOV Golob Franc je vpisal 10.000 in s tem pokazal svojo zavednost močnejšim in gospodarsko bolj podprtim kmetom, da zaupa državi svoje prihranke. Njemu je sledilo več kmetov, čeprav bi nekateri vpisali lahko večje vsote. Tudi Grden Brigita, partizanska vdova, je vpisala ljudsko posojilo; zaveda se, da je bil njen mož borec za lepšo bodočnost in Cankarjevi brigadi, za kar je dal tudi svoje življenje. Padel je v Rakitnici pri Kočevju. Tudi gostilničar, edini v KLO, tov. Alojz Draksler, ni hotel biti med zadnjimi, vpisal je 14.000,

kljub temu, da prav v teh dneh obnavlja med vojno porušeno hišo. Bedene Simon, ki izpolnjuje vse gospodarske naloge 100% in zelo dobro gospodari na svojem posestvu, je pokazal z vpisom II. ljudskega posojila svojo predanost do skupnosti. Vso grajo pa zasluži Sraj Albina, Primskovo št. 3, ki ima 11,94 hekt. skupne zemlje, od tega je njiv 2,65 ha, vinogradov pa 0,76 ha, in je prejela za prodajo raznih pridelkov lepe denarje, za II. LP pa ni imela niti dinarja (jabolčnik prodaja po 80 din). Nič boljši ni od Srajeve Miklavčič Nace iz Mišjega dola, ki ima celokupne zemlje 22,23 ha, od tega je njiv 2,5 ha ima celotno gospodarstvo v najboljšem stanju in je vpisal 2000, ker je mislil, da bo zaslužil OF in da je s tem izpolnil svojo državljansko dolžnost. Komisija za vpis II. LP pa dobro ve, da je dobil v letošnjem letu lepe denarje za prodano blago.

Ali bo zadovoljen tak sebičen kmet, da mu da država samo toliko, kolikor on daje državi. Z. F.

PRIPRAVIMO SE NA DESETLETNICO OF

Izvršni odbor Osvobodilne fronte Slovenije je izdal poziv na ves slovenski narod, da naj tekmuje v počastitve 100letnice ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Prav zato je Okrajni odbor OF Novo mesto osnoval odbor za proslavo desetletnice ustanovitve Fronte. Na svoji prvi seji je odbor prišel do naslednjih sklepov.

1. Deseta obletnica ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda je tako posebnega dela in to vztrajnega dela tekom šest mesecev, če hočemo dostojno proslaviti ta važen dogodek, ki je pripeljal slovensko delovno ljudstvo do oblasti in najdemokratskih pravic. Naše delo mora biti vsestransko, na vseh področjih našega življenja in tako vprečiševalno, da se bo nadaljevalo tudi preko 27. aprila 1951 in da bo postala nujna potreba za povzdigo našega življenja in izboljšanja življenjskih prilik.

2. Delo za proslavo je tako razčlenjeno in vseobsegajoče, da morajo sodelovati prav vse organizacije, t. j. Osvobodilna fronta, Antifašistična fronta žena, Mladina, Pionirji, Zveza borcev, Ljudska prosveta in tehnika, Rdeči križ, Fizkultura, Gasilci itd. Zato se naj vključijo prav vse organizacije v krajevni odbor za proslavo desetletnice.

ORGANIZACIJSKO DELO FRONTE

Kako bo fronta najbolje proslavila svojo desetletnico? Prav gotovo z utrditvijo vaških in krajevnih odborov. Sedaj bodo kmalu volitve v te odbore in to je najboljša prilika, da pridejo v odbor res dobri, zavedni in delavni frontaši. Z volitvami v ljudske inšpekcije bomo omogočili dobro ljudsko inšpekcijo, ki bo v pravem času odpravljala vse napake in zagotovila vsem izboljšanje življenjskih prilik. S čiščenjem in razširitvijo članstva se bo fronta utrdila in le na ta način lahko pomagala pri oblastvenih poslih. V marsikaterem frontnem odboru je vse delo ležalo na dveh ali treh članih odbora, velikokrat pa tudi samo na enem. Članstvo je bilo le v malokaterem slučaju pritegneno k delu. Dostikrat ni bilo človeka, ki bi sklical množični sestanek in razložil lepo po domače, kakšna je pot, po kateri gremo in s kakšnimi težavami se borimo. Vse premalo je bilo sestankov, na katerih bi ljudem razlagali vzroke klevetanj in laži, ki jih sipljejo na nas kominforske države. Imamo še celo vasi, kjer se niti enkrat ni bilo razgovora o teh vprašanjih. Se vedno imamo primere, ko kmetje prosijo, da bi se jim razložilo po domače zadružništvo in njega pomen za naše kmetijsko gospodarstvo. Večina osnovnih organizacij Osvobodilne fronte ni dovolj delavnih. V njih je zamlro pravo organizacijsko življenje, pozabili so na redne sestanke, na skupno delo, študij, vzgojo, na sodelovanje in pomoč krajevniemu ljudskemu odboru itd. Pozabljajo se na glavno nalogo naše organizacije — na politično delo v vasi. Pred nami je torej v tem šestmesečnem tekmovanju dvoje nalog:

1. aktivizirati članstvo osnovnih organizacij v vasi;

2. izboljšati delo odborov na vasi kakor tudi v kraju.

Ce bomo opravili in izpolnili ti dve nalogi, potem bomo lahko izvršili vse naloge na vseh področjih našega udejstvovanja.

KULTURNO PROSVETNO DELO

V okraju imamo Okrajni odbor Ljudske prosvete. Ne bom ugotavljal kje je krivda, toda eno drži, da ta odbor ne dela in ne izvaja nalog, ki so stavljeni predenj. Prav zato pa tudi delo raznih kulturno umetniških društev ni vodeno po enotnih načrtih, ampak je delo teh društev prepuščeno samo sebi. Kulturno prosvetno delo na vasi bi bilo lahko veliko plodnejše, če bi imelo kako pomoč od okrajnega odbora. Tudi tu je potrebna aktivizacija vseh članov okrajnega odbora. Dramski krožki in odseki bodo v tej šestmesečni dobi dali vse od sebe, da bodo pridivite res kvalitetne in imele vzgojni in prevzgojni pomen.

Marsikje je knjižnica osnovana, vendar pa ta ne dela in se premalo ali pa celo nič ne zanima za razdeljevanje dobre knjige med ljudstvom. Zato bomo v tem tekmovanju in pripravah za proslavo uredili vse že ustanovljene knjižnice in jih predali ljudstvu. Poleg njih pa bomo ustanovili tudi čitalnice, v katerih bo delovno ljudstvo dobilo dobro čtivo.

Ljudska univerza spi spanje pravičnika razen v Dol. Toplicah. Kje je vzrok temu? Ali mogoče na ljudeh, ki ne pridejo na predavanje ali na ljudeh, ki bi lahko predavali pa nočejo? Prvi sestanek predavateljev je pokazal, da se bo ta stran ljudske prosvete lahko popravila in spravila v tek.

Pevski zbori, godbe, orkestri in najrazličnejši ljudsko-prosvetni aktivni naj pokažejo, da jim ni vse eno kako bomo proslavili desetletnico Fronte.

ZGODOVINSKI IN DOKAZNI MATERIAL

Pri odboru za proslavo se je osnoval oddelek za razstave in zbiranje zgodovinskega in dokaznega materiala. Naš »Dolenjski list« je prinesel v številki 6 z dne 23. marca prav lep članek »Čuvajmo spomenike preteklosti« in pa v številki 10 z dne 20. aprila »Se je čas!«, v katerih je do potankosti opisano, kaj, kako in na kakšen način zbiramo tak material in zakaj nam je potreben. Vendar ni bilo nikakega odziva razen par častnih izjem. Vse to moramo sedaj popraviti. 27. april nas mora najti pripravljene z veliko razstavo našega dela in življenja v teku desetih let Osvobodilne fronte. Razstava, ki bo v Novem mestu, pa tudi v drugih krajih je lahko lokalnega značaja, bo imela naslednje oddelke: Delo Fronte v letih narodnoosvobodilne borbe, Gospodarsko delo po osvoboditvi in prosvetno kulturno delo po osvoboditvi. V tem obdobju bo tudi razstava 150letnice Prešernovega rojstva, 400letnice slovenske knjige in razstava rokopisov slovenskih pisateljev.

Naš okraj je bil prizorišče najbolj zagrizene borbe in ustvarjanje ljudske oblasti, zato ni nikakega izgovora, da takega materiala ni, ampak ga je treba poiskati in najti.

KOMUNALNA DEJAVNOST

Vsakomur je znano, da je Osvobodilna fronta prav na komunalni dejavnosti najbolj prizadeta. Saj neštete frontne brigade pomagajo oblasti pri teh delih, Osvobodilni fronti je mnogo lažje na tem, da neprestan dviga življenjski standard delovnemu ljudstvu.

Zato bo Fronta pomagala pri naslednjih delih, ki jih bo opravila naša oblastvena komunalna dejavnost v šestmesečnem pripravljaju za dostojno proslavo desetletnice.

1. **Obnova stanovanj v mestu:** Eno stanovanje v Cvitkovičevi hiši na Glavnem trgu, obnova Rozenbergove hiše, obnova Križatiče in obnova Kobetove hiše na Ljubljanski cesti. Za obnovo podeželja bo narejen še naknadni plan.

2. **Preskrba z vodo:** Ogromna dela za preurejanje vodovoda v Novem mestu, ureditev studentev in Dobruški vasi, Poljanah, Podgradu, Potoku, Zafari, Gorenji vasi, Dolzu in Podhosti.

3. **Perišča:** Za I. teren v Novem mestu, Selih pri Straži, Vavta vasi, Ruman vasi in Poljanah.

4. **Popravila krajevnih poti:** Popravljenih bo 30 km vaških poti.

5. **Lopa za avtobusno postajo:** V Novem mestu na Kapucinskem trgu.

6. **Javno stranišče** v Novem mestu poleg pošte.

7. **Ureditev cestišča** v Novem mestu ob Krki v podaljšku Pugljeve ceste.

AGITACIJA IN PROPAGANDA

Propagandni oddelek bo nadvse važen in je bilo potrebno tudi za to delo načrta, ki zgleda takole:

1. Fotografiranje raznih objektov in del posebno onih, ki so zgrajeni ali delani po osvobođenju.

2. Oprema teh fotografij z ustrežajočo legendo ter kartotečno ureditev teh fotografij. Vse to bo služilo v osvetlitve dela Osvobodilne fronte v novomeškem okraju.

3. Organiziranje izletov s predavanjem v kraje po novomeškem okraju, ki so pomembni za zgodovino OF in narodno osvobodilno borbo.

Propaganda pri ljudeh, ki so prav posebno povezani z zgodovino OF v novomeškem okraju, da napišejo svoje spomine.

4. Idejna zasnova in izdelava parol in gesel za proslavo in obletnico Osvobodilne fronte.

ZVEZA BORCEV

si je postavila naslednji plan za teh 6 mesecev

1. Vključiti v zvezo borcev dokončno vse tiste, ki imajo pogoje za včlanjenje.

2. Izdelati točno evidenco vojnih vdov in sirot ter invalidov.

3. Popisi in po možnosti fotografiranje važnejših objektov, bunkerjev, tehnik, kurirskih stanic itd.

4. Pospešitev zbiranja zgodovinskega materiala.

5. Ustanovitev 2 novih osnovnih organizacij Zveze borcev.

6. Izvesti prekope vseh padlih borcev v skupne grobove.

7. Postavitev dveh spomenikov padlim borcem in 4 zgodovinskih plošč.

8. Zbirati kroniko vasi, spominov iz Narodno osvobodilne borbe, izvršitev spomin-ske knjige padlih borcev in žrtev NOB.

9. Oživitev Zveze borcev in nuditi pomoč Osvobodilni fronti in ostalim množičnim organizacijam.

Dela je ogromno, toda prav nič preveč, če se zavedamo, da stojimo pred tako važnim praznikom vsega slovenskega naroda. Zato vsi na delo. **Drežec**

Sedma obletnica I. kongresa AFŽ Slovenije

Bilo je oktobra 1943. leta, ko nam je aktivistka Mara Rupena-Osolnikova prinesla vest, da bo v Dobrniču prvi kongres SPZZ. Prvi kongres žena? Pa v Dobrniču, saj je bila naša vasica tako majhna in neznatna, sedaj pa kar nenkrat — kongres. Vedela sem, da je to nekaj velikega, nekaj kar bo mnogo pripomoglo k razvoju in utrditvi naše organizacije, kar bo mnogo pripomoglo k naši Osvobodilni borbi. Jasne slike o kongresu še nisem imela. V Dobrniču sta prišli tov. Mara in tov. Tončka Majcnova, s katero smo po vaseh uredili vse potrebno za prehrano in prenočišča delegatke. Z začudenjem so ljudje sprejemali novico o tem, da pridejo v Dobrniču žene iz cele Slovenije in iz Ljubljane in s skrbjo ugibali, kje bodo delegatke nastili, da jim bo udobneje. V Koritih so možje sklenili, da jim bodo kuhale žene, ki najbolj znajo. Ravno tako z dobro voljo so delegatke sprejeli v Sahovcu, Lokvah, Vapči vasi, Preski, Dobrniču itd. V samem domu so se mrzlično vršile priprave. Dvorana je bila okrasena, po dobrniških hišah pa so se pojavile oarole. 16. oktobra popoldne pa so pričeli prihajati z vseh strani vozovi z delegatkami. Kongres se je vršil ponoči in prvi večer so člani NG nastopili z recitacijami in uprizorili Klopčičevo igrano »Matia«. Nato se je pričel delovni del kongresa. Toplina in prisrčnost, ki je vladala na kongresu, se je vsaki delegatki vtisnila globoko v

srce. Odločnost, borbenost in pripravljenost na vse žrtve je še dvignila moralo žen. Druga fronta je bila v tedanji situaciji težko pričakovana in član angleške vojaške misije major Dyons je le težko prišel do besede ob vztrajnem skandiranju. Druga fronta, druga fronta. Delegatke so sklenile: Vse sile za borbo, žene bomo nadomestile može pri vseh delih.

Mnogo delegatke prvega kongresa danes ni več živih. Padle so kot borke ali pa bile umorjene, kot n. pr. Majcnova mati, ki je za našo osvoboditev žrtvovala pet svojih sinov in so jo kmalu po kongresu zverinsko umorili. Tudi Biceletova mati, ki je tako rada in z obudovanjem vrednim ponosom pripovedovala o svojih padlih otrocih, je končala junaške smrti.

V teh dneh pripravljajo Okrajni odbor OF proslavo sedme obletnice I. Kongresa APZZ. Proslava se bo vršila v Dobrniču in bo združena z odkritjem spominske plošče. Na predvečer, 14. oktobra, bo igralska družina SKUD iz Trebnja uprizorila Klopčičevo igrano »Matia«. Pevski zborji pa bodo zapeli več pesmi. 15. oktobra bo odkritje spominske plošče, nato pa kulturni programi, kjer bodo nastopili pevski zborji iz raznih krajev in folklorna skupina iz Crnoglja. S. F.

Trebanjski mladinci na ZAGREBSKEM VELESEJMU

Tempo socialistične graditve v naši državi se nadvse lepo kaže na letošnjem IV. zagrebškem velesejmu, ki je privabil prvo skupino 46 mladincev iz okraja Trebnje. Mladinci so težko pričakovali dan, da bodo lahko videli ono, kar so samo brali v časopisih. Ta dan je kmalu prišel. Na postaji v Trebnjem je bilo tisto popoldne dokaj živahno — to je bila mladina, ki bo že drugi dan po otvoritvi velesejma lahko videla stvari, o katerih prej niti sanjati ni mogla.

Vlak je kmalu krenil proti Sevnici; ob polnoči so bili že v Zagrebu. Pred železniško postajo nas je presenetilo morje zastav, ki so lahko plapolale v nočnem vetru na visokih jamborih. Te zastave so predstavljale razne države, zastopane na velesejmu. Na čelni strani postajnega poslopja so bile slike naših voditeljev, osvetljene s stotinami luči. Na trgu pred postajo je bilo svetlo kakor podnevi. Noč v takšnem mestu se človeku zdi vse bolj prijetna in čarobna. Svetilniki do poslopja kjer je »Jadranska razstava«, so napolnjevali s svojimi signalnimi pisanimi lučmi vso okolico. Posebno lepo pa je bil osvetljen trg Republike. Tu je človek moral zadržati korak in se ozreti okoli sebe ter se čuditi.

Da, to je Zagreb, poleg svojih stoterih drugih zanimivosti: mesto, kamor se stekajo množice ljudi iz naše prelepe domovine, da vidijo ono, kar naši delovni ljudje delajo za sebe in za svojo generacijo — za srečnejšo bodočnost. Zagrebške ulice so ob tem času zelo živahne, novi potniki — obiskovalci velesejma prihajajo z vseh strani naše domovi-

ne, kakor tudi obiskovalci iz drugih držav z vlaki ali avtomobili.

To je prizor bučnega prometa in živahnega življenja v Zagrebu, mnogo večjega kot je bil ob prejšnjih velesejmi. V zgodnjih jutranjih urah so ljudje čakali, kdaj se odpro vhodi na velesejmske prostore. Ob osmi uri so številne vhode zagnile množice ljudi. Kljub arhitektonskim načrtom za boljše obhod velesejmskih paviljonov, je bila huda gneča, seveda upravičena, kajti letošnji zagrebški velesejem spada med najboljše organizirane mednarodne velesejme, tako po tehnični ureditvi, kakor po razstavnem prostoru. Zanimanje za razstavljen predmete je nadvse ogromno. Nas, mladino, so posebno zanimali lesni izdelki, elektrotehnične in strojne pridobitve, prehranbeni in tekstilni izdelki itd. Po triurnem obhodu velesejmskih prostorov lahko rečemo, da smo si samo trohico vsega mogli vtisniti v spomin in dati navdušeno priznanje našim delovnim ljudem, ki s svojimi neomajnim delovnim poletom in lučbeznijo do svoje domovine dajejo vse svoje umske in telesne moči in sposobnosti, da bi čimprej dosegli zmagoviti cilj — socializem. Tukai smo videli, kako naši narodi kljub raznim oviram Informbiroja osvajačo nove tehnične pridobitve, večinoma nezavisno od tujih modelov in konstrukcij. Tako se naši razstavniki predmeti konkurenčno kosajo s tehniko ostalih 15 držav. Naša industrija je v enem letu izdelala nad 300 novih predmetov zelo važnih za graditev socializma.

Moč in gospodarski napredek naše socialistične domovine se manifestira na IV. za-

grebskem velesejmu. Delo naših rok odločno pobija vse laži in klevete kominforma in jasno prikazuje naš cilj, da si hočemo pod vodstvom tovariša Tita in naše Partije zgraditi lepšo bodočnost.

Zato je potrebno, da zagrebški velesejem obišče vsa mladina. Obisk se organizira po OK LMS s 75% popustom in s tehničnim

vodstvom odbora Ljudske tehnike. Vsled tega naj ne bo člana LMS, da ne bo obiskal velesejma, da si tam ogleda naš ogromni napredek v tehničnem, življenjskem in kulturnem razvoju. Z obiskom velesejma bomo pridobili novega poleta in volje za doseganje socialističnih zmag na poti v lepšo bodočnost.

Vodnik Fran

KRIŽATIJA BO V PONOS

V okviru raznih prireditev za počastitev desetletnice Osvobodilne fronte je predvidena v aprilu 1951 velika razstava, ki naj bi pokazala vso dejavnost desetletnega življenja OF. Ker pa smo v Novem mestu v večnih borbah za razstavne prostore, si je OOOOF zadal nalogo, da bo do aprila 1951 obnovljena Križatija, kjer bi bila nameščena razstava. Križatija bi postala Kulturni dom, kjer bi imela v prvem nadstropju prostore Studijske knjižnice, pritišče pa bi bilo namenjeno raznim kulturnim ustanovam. Podstrešje bi se preuredilo za stanovanja in razne shrambe, n. pr. za razstavne vitrine in slično.

Ljudska oblast čuti upravičenost, da dobi Studijska knjižnica svoje lastne prostore in v ta namen so krediti že na razpolago. MLO pa bo iz svojih sredstev reprezentativno opremil veliko čitalnico Studijske knjižnice. Iz starih gradov, kateri ne bodo obnovljeni, bo uporabljen dragocen material za oplešanje Križatije, tako n. pr. kamenita profilirana okna, stilni portali, kamini in slično. Republiško podjetje Pionir bo imelo pred seboj hvaležno nalogo, da realizira načrte novomeških prosvetnih delavcev, zakaj s tem si bo podjetje zgradilo v Novem mestu trajen spomenik, ker bo postala Križatija ena najlepših stavb z vzidavo raznih fragmentov iz gradov. Če se omenimo, da bo okrog Križatije lep park z letnim gledališčem, nam ni treba poudarjati, koliko bo Novo mesto s tem pridobilo. Križatija se mora obnoviti. Ne smemo kloniti pred težavami, saj se moramo zavedati, da je osnovna šola preobremenjena in je nujno, da se knjižnica izseli iz osnovne šole in da prostor šolam. Iz leta v leto bo večji problem prostorov na osnovni šoli in zato je treba Križatijo čimprej obnoviti.

Studijska knjižnica je sedaj stisnjena v neprimernih in nezavarovanih prostorih. Trenutno ima inventariziranih preko 2300 knjig, a vseh knjig ima več kot 30.000. Lahko rečemo, da je Studijska knjižnica bogata, zelo bogata ustanova in nikakor ne pretiravamo, če trdimo, da predstavlja knjižnica največjo vrednost novomeškega okraja. Če

Začetek novomeške gledališke sezone

V prvi polovici oktobra bo novomeško gledališče zopet zaživelo. Izbrani gledališki ansambel se po letnem oddihu že resno in marljivo pripravlja, da dostojno začne letošnjo gledališko sezono.

Za uverturo sezone bo gledališče postavilo na oder veseligr »Lažniveca«, delo italijanskega komediografa Carla Goldonija, ki je nedvomno najizrazitejši komediograf italijanskega baročnega 18. stoletja in kot tak obenem resnični reformator na področju gledališke umetnosti. Njegova največja odlika — ljudskost — postavlja to njegovo delo v luč resnične naprednosti. Preprosti govorni slog, delo polno vedrih vizij življenja, pol-

pa še upoštevamo knjige, katerih vrednost se sploh težko oceni, n. pr. leta 1945. je ocenil eden naših strokovnjakov knjigo iz 17. stoletja na 10.000 dolarjev, je naša kulturna dolžnost, da damo knjižnici take prostore, ki bodo naši kulturni dediščini primerni in ki bodo ponos Novemu mestu. Ze iz pietete do naših ustvarjalcev kulture moramo dostojno rešiti problem Križatije, zakaj knjižnica hrani rokopise Jerneja Levničnika, Dragotina Ketteja, Janeza E. Kreka, Milana Puglja, Jožeta Cvelbarja, Antona Aškerca, I. Hribarja, Fr. Govekarja, Ks. Meška, F. Finžgarja ter celo Gabriele Preissove, — češke pisateljice, Najstarejša knjiga, ki jo knjižnica hrani, je še incunabula in je iz leta 1497, najstarejša slovenska pa iz leta 1584 in od tu dalje ima ustanova celo vrsto dragoceni slovenskih knjig. Knjižnica pa sistematično zbira knjige, tiske Tandlerjeve tiskarne, Bobnove in Krajčeve.

Prvo nadstropje Križatije bi zadoščalo za knjižnico pet let. Po petih letih bo nastal znova problem razširitve prostorov. Zato bi bilo najbolj umestno, da bi ob sedanji obnovi Križatije povišali stavbo za dva metra in s tem bi dobili skladišče za knjižnico, ki bi zadoščalo za celo generacijo in tudi dragocen novomeški arhiv bi dobil svoja skladišča. Največje vrednosti pa bi bilo, da bi bila čitalnica visoka 5 metrov, zakaj v nasprotnem primeru bi bila visoka samo 3 metre, kar je daleko premalo, če pomislimo, da sedi večsih v čitalnici do 40 dijakov. Z novimi prostori bi knjižnica zaživela novo življenje in bi odigrala vlogo, ki ji pripada.

Obnova Križatije bo veliko kulturno dejanje, zakaj s tem bomo rešili dragocene portale, okenske okvire in slično ter dali novomeškim kulturnim ustanovam primerne prostore. Novemu mestu pa najlepšo stavbo s parkom. Dostojna prireditev v okviru 10-letnice OF bi bila proslava 5-letnice Studijske knjižnice, katere ustanovitev je omogočil program OF. V vselitvi v nove prostore in primerno razstavo bi tudi dostojno proslavili 400 letnico slovenske knjige.

Komelj Bogo

Slovenska zastava

Zgodnji jutranji mrak je še objemal celotni trg v St. Jerneju. Obrisi posameznih hiš in cerkve so bili še nejasni, ko je že stal pri oknu rajonski sekretar Osvobodilne fronte in zaplanelo strmel v slepe line vaškega zvonika. Ostro je še enkrat preletel v mislih celoten sestanek, da bi do potankosti pretehtal, ali je bilo vse pravilno urejeno, ali je vse v redu razporejeno in do vseh potankosti določeno. Ta dan je bil namreč določen za manifestativno akcijo, ta dan mora povedati italijanskim fašistom, da živi na tej zemlji slovenski rod in da še ni pozabil na svojo pripadnost, na svojo skupnost, na svojo samobitnost. Ta dan mora vzbuditi pri ljudeh zavest, da se je pričel boj za samostojnost, za pravico slovenskega naroda.

Prve ženske so posamezno prihajale preko trga k zornicam, toda jutranji mrak se še ni umaknil dnevu. Sekretar rajonskega odbora je še vedno buljil v slepe line, toda opazil se ni ničesar. Da bi ohranil mirnost, si je prižgal cigareto in nestrpno pihal dim v okno, da se je orosilo in še bolj zameglilo pogled v slepe line. Ze je premišljeval o nediscipliniranosti članov in neizpolnjevanju nalog, ko se mu je zazdelo, da se je v slepih linah nekaj premaknilo, zazdelo se mu je, da je nekaj zavihralo. Ljudje, ki so prihajali k zornicam, so se skrivnostno ozirali v vaški zvonik. Sekretar je ostro pogledal v zvonik. Globok oddih se mu je iztrgal iz prsi. Zena je skoraj zakričala iz spalnice:

»Kaj pa ti je vendar?« »Poglej v zvonik! Prvi del naloge je izvršen. Z zvonika je v rahlem jutranjem vetru plapolala slovenska zastava. Da, prav v zvoniku, ki je stal sredi fašističnih utrd, sredi fašističnih postojank. Deset korakov pred zvonikom je bila karabinjerska stanica, dvajset korakov za zvonikom stanovanje višjih oficirjev, močno zavarovanih s stražami, petdeset korakov na desno vojašnica, na drugi strani ceste fašistično poveljstvo. In sredi teh plapolala na visokem zvoniku slovenska zastava. Na trgu je postajalo vedno več ljudi, ki so strmeli v slovensko zastavo.

Na karabinjerski stanici se je zganilo. Trije oklobučni karabinjerji so leno prišli na cesto in kakor iz navade pogledali na uro v zvoniku. Kakor da bi jih nevidna sila vzpodbodla, so planili v zvonik. Sramoto svoje nepazljivosti so hoteli hitro odstraniti. Toda kmalu so se zopet pokazali na cesti in iskali cerkvnika, da bi jim odprl vrata v zvonik. Po dolgem iskanju so ga vendar našli in mu dopovedovali, da hočejo ključ od zvonikovih vrat. Na trgu so se večale skupine in ogledovale plapolajočo slovensko zastavo. Iz župnišča sta prišla dva višja oficirja in uglevala na zvoniku veselo in uporno plapolajočo slovensko zastavo. Poklicala sta dežurnega oficirja, ki je razgibal in vznemirilo vojaštvo. Vojaštvo je obkolilo trg in pognalo ljudi iz cerkve. Iz žepov so se prikazale legimitacije, oficirji pa so dajali karabinjerjem

navodila. V tem času je prišel na trg tudi fašistični oblastnik. S hitrimi koraki je odšel proti zvoniku, da bi sam lastnoročno odtrgal zastavo.

Po cesti iz Stare vasi je prijezdil v divjim diru na konju cerkvenik staroška podružnice in javil, da visi na zvoniku slovenska zastava. V svojem uničevalnem navdušenju so pozabili, po kaj so hoteli v zvonik in v naglici so fašistični oblastniki in vojakji odšli v Staro vas, da tam potrgajo slovensko zastavo in polove in zapro vse razbojnik in hudodelce, ki ovirajo fašistični polet. In ko so hoteli v zvonik, je pridiral iz Vrhpolja nekdo in javil, da visi na vrhpoljski podružnici slovenska zastava. In spet so jedro odšli v Vrhpolje, tu pa jim je javil zopet nekdo, da visi slovenska zastava v Orehovici, pa na Tolstem vrhu, pa na Polhovcih in v Cadrežah in na Otoku in v Grobljah. Povsod so jo videli in nikjer staknili. Jeza fašističnih in kraljevih oblastnikov je bila na višku. Sedaj so šele spoznali, da so temeljito nasledili odlično izpeljani in tudi nad vse pričakovanje dobro uspeli akciji. Toda bilo je prepozno. Ostali so sami, naši ljudje pa so doma v svojih zapečkih govorili o slovenskih zastavah in Osvobodilni fronti, ki je prevzela vodstvo slovenskega naroda v borbi proti fašističnemu izkoriščevalcu.

Razdraženi in osramočeni so prišli oblastniki nazaj v St. Jernej. Na trgu so stali ljudje in čakali na deseto mašo. Oči vseh so bile uprte na slovensko zastavo, ki je uporno plapolala na zvoniku farne cerkve. Sam capo di centro je odšel v zvonik, toda kmalu se je

vrnil razburjen in nervozen, poslal je karabinjerje, a tudi ti so prišli nazaj. Zastava je še vedno plapolala. V zvonik so poslali vojakke, tudi ti so se vrnili brez uspeha. Sekretar rajona se je hudomušno smejal pri oknu, si mel roke in hladnokrvno kadil cigareto. Akcija je uspela, samo to mu je delalo zadovoljstvo. Karabinjerji so silili ljudi in končno se je prijavil 6 letni sin vaškega cerkvnika. Sam je odšel v zvonik. Vse je napeto pričakovalo kaj bo. V napetem pričakovanju se kmalu prikaže v slepih linah črn zabojček z žico, ki pada v globino. Nekdo iz gneče zavpije: »Umaknite se, peklenski stroj!« Vse je skočilo za vogale, da bi se vsaj delno zakrilo pred uničujočim učinkom peklenskega stroja. Črn zabojček je padel na tla in se razdrobil, iz njega pa so se usule črepinje in posušena mačja koža. Pridušen smeh se je plazil med gručami. Capo di centro je jedro skočil v zvonik, sedaj je bil že izven nevarnosti in ni hotel dopustiti, da bi kdo drugi izvršil junaštvo. Dostojanstveno je prinesel zastavo iz zvonika in jo zmagoslavno nesel v svojo pisarno, da jo bo poslal kot vojno trofejo svojim predpostavljanim.

Ko je odklepal vrata v svojo pisarno, je zagledal na pragu kupček pepela. V zli slutnji je pogledal na drog, kjer je po navadi visela fašistična zastava. Ni je bilo. Na drogu je visel hlačni trak, čisto nedolžen, bel, hlačni trak, na tleh, na pragu pa majhen kupček sivga pepela. V silni jezi je vrgel zastavo za Valetovo ograjo in se zaprl v svojo pisarno. Ta slovenska zastava je kasneje plapolala nad Gorjanskim bataljonom in ga vodila iz akcije v akcijo do dokončne zmage. Dreje

S POTI PO BELI KRAJINI

V Beli Krajini se kakor povsod drugje po naši slovenski zemlji dogajajo razne stvari, ki so vredne, da si jih ogledamo. Oglasimo se malo pri stanovanski komisiji v Crnomlju. V pisarni, kjer posluje komisija, ozir. člani komisije, je vedno polno zaskrbljenih obiskovalcev. Toda ti obiskovalci so vedno eni in isti: prosilci so namreč za stanovanje, pa dobijo vedno isti odgovor: »Za sedaj nič — pridite drugič!« In tako gre iz dneva v dan. Toda z vsemi ni tako: če si prijatelj ali prijateljica tajnika Mestnega ljudskega odbora Mira Petričiča, ki ima mogočno besedo pri dodeljevanju stanovanj, ali predsednika stanovanjsek komisije, potem dobiš drugačen odgovor: »Za tebe se bo že našlo!« No, in se tudi najde. Pravijo, da bo odslej drugače, da je Okrajna kontrolna komisija napravila red, tako da se od zdaj naprej ne bo več gledalo na prijatelje in znanca, pač pa na ljudi, ki so upravičeni do stanovanja.

Ko smo že v Crnomlju pa pojdemo še na Okrajni odbor OF. Prvo, kar opaziš, ko vstopiš, je grafikon, kjer je zapisano, kako plačujejo belokranjski frontovci članarino. Nekje na vrhu je Crnomelj, pa je zapisano in zarisano, da so zavedni frontovci iz Crnomlja dolžni na članarini že od aprila letošnjega leta. Vrste se še druga imena krajev in vasi, ki so s prav majhnimi izjemami slični Crnomlju (mislimo glede članarine). Ko vse skupaj sešteješ in odšteješ, prideš do zaključka, da so člani fronte v Crnomljskem okraju dolžni letos 700/0na sami članarini, da ne govorimo o sestankih frontovcev, kjer so skoraj v večini krajevnih in vaških odborov fronte pozabili na take sestanke. Na Okrajnem odboru OF ti povedo, da imajo velike težave s poročili (sicer pa ni kaj poročati, če ni sestankov, če se ne pobira članarina itd.). Poročil ne pošilja niti Mestni odbor OF. Njenemu blaginiku Jožetu Stefančiču se ne ljubi, da bi malo bolj živahno »pristopil« k delu in pobral članarino, katero bi članstvo z veseljem dalo, če bi jih kdo opozoril.

Pa pustimo fronte, saj bodo kmalu nove volitve v frontno organizacijo in takrat naj člani bolj pazijo, koga bodo izvolili v odbore. Mi pa pojdemo na Stražni vrh, tja, kjer imajo vinarsko delovno zadrugo. Predsednik zadruge je Anton Grahek, mož, da je kaj, samo zadnjič ga je polomil, ko je neupravičeno odzvel živilsko nakaznico 600/0 invalidu Stanku Vidošu. Grahek je namreč

tudi predsednik Krajevnega ljudskega odbora Talčji vrh in tako je uporabil svojo (ne ljudsko) oblast in postavil Vidoša pred dejstvo: ali v zadrugo, da ti dam še nadalje živilsko nakaznico, ali pa brez živilske nakaznice in izven zadruge. Toda Vidoš je ubral pot v Crnomelj, kjer bo na odgovornih mestih izvojeval nazaj upravičeno živilsko nakaznico, pa tudi če ne bo stopil v zadrugo. Ker s takimi pogoji se ne pridobiva novih članov v zadrugo.

Zanimalo vas bo, kako gre z odkupi belih žit? Na to lahko odgovorimo zelo na kratko: precej slabo. Res so v nekaterih Krajevnih ljudskih odborih kar dobri: tako so v Staropetu izpolnili že 930/0, v Petrinji vasi 820/0, v Gradacu in Rusalnicah po 810/0 predvidenega plana belih žit. Poglejmo v Dragatuš. Tam so močni kmetje, pa so ti izpolnili samo 530/0 plana. Trilničanom se toliko ne zamerimo, ker je pasivni kraj, toda pri številki 260/0, ki jo imajo sedaj, pa tudi ne smejo obstati.

Zdaj pa še na kratko o obnovljeni partijski bolnišnici »Kremelj pri Planini«. Dolgo časa so ugibali: bi ali ne bi obnovili ta spomenik NOV. Ko je prijel vso stvar v roke predsednik Okrajnega ljudskega odbora France Košir, je bivša bolnišnica kmalu pokazala drugačno notranjost. Zraven predsednika Koširja se je še posebno izkazal poverjenik za komunalno gospodarstvo Blaž Pahulja. Skupno s še nekaterimi člani ZB so obnovili štiri bolniške objekte in tako ohranili zgodovini dragoceni dokument naše slavne preteklosti. V to delo so vložili čez 250 prostovoljnih delovnih ur, za kar zaslužijo vso pohvalo.

Na koncu še to: kdor ima rešilni avto, naj ga posodi ali proda poverjeništvu za zdravstvo v Crnomlju. Poverjeništvu kljub večkratnim prošnjam na odgovorna mesta ne dobi potrebnega avtomobila. Pred kratkim so jim res ponudili v Ljubljani rešilni avto, ki ga pa kljub skromnosti niso mogli sprejeti, ker bi tak rešilni avto ne bil primeren za prevoz bolnikov po belokranjskih cestah. V Ljubljani pa so se odgovorni namrdnili in dejali: »Saj je za Belokranjca vse dobro!« V Beli Krajini bodo morali ponesrečence še nadalje prevažati v bolnišnico s tovornimi avtomobili. To pa vse po zaslugi ljudi, ki v Ljubljani odgovarjajo za čim prejšnjo in boljšo pomoč bolnikom in ponesrečencem.

razumeli, da takšna dostava lista čitalcem onemogoča list, zato je pričela uprava lista list pošiljati direktno na naročnike in na ta način so se prenehali kopičiti nedotaknjeni kupi lista po krajevnih ljudskih odborih.

Tovariš Učo naj le pride z dobrimi nasveti na okrajni odbor OF, da se pomeni kaj s komisijo za agitacijo in tisk o izboljšanju agitacije in boljšem načinu širjenja lista. Nikakor pa na ta način ne sprejemamo kritike, kakor v svojem dopisu navaja tovariš Učo: »verjetno imajo tudi na okrajnem odboru OF kupe nedotaknjene liste«. Tovariš naj se v bodoče najprvo prepriča, saj ni daleč okrajni odbor OF, potem pa naj piše, ker »verjetno« je po mojem mnenju zelo nesigurno izrečeno in lahko trdimo, da neresnično.

Lavrič Jože

IZ MOKRONOGA

Pretekli teden smo prejeli apno za naš zadrugi dom. Stvar gradbenega vodstva je, da takoj priskrbi še ostali manjkajoči material in pridobi pridnih rok, da bo vsaj dvorana do zime dogotovljena, kar je iskrena želja vsega napredka in prosvete željnega prebivalstva.

Po naših goricah je postalo živo. Veselo petje se razlega povsod naokrog. Novi obilni

in kvalitetni vinski pridelek je bogato plačal celotni trud naših vinogradnikov. Tu di sadje je letos v večini predelih tukajšnjega okoliša dobro obrodilo. Skoda je le, ker naši kmetovalci vse premalo sušijo sadje in ga raje predelavajo v alkoholne pijače, kakor da bi ga pripravili v obliki krljev za hrano in priboljšek našemu delovnemu ljudstvu. Grajati moramo odgovorne faktorje, ker posvečajo premalo propagande za čiščenje in škropljenje dreve, pa tudi sušilnic bi bilo treba več postaviti.

Da je mogoče z umnim kmetovanjem doseči višji hektarski donos, je zglede dokazal tov. Dolenjšek Franc, kmet iz Dol. Lakenca, ki je letos s pridelkom oljne repice in sončnic prekosil ne samo naše slovenske kmetovalce, ampak je celo med prvimi v državi. Za njegovo prizadevanje in uspehe ga ljudska oblast ni samo pohvalila, ampak tudi nagradila z okopalnikom. Mi tov. Dolenjšku, poznanemu kmetijskemu strokovnjaku, k uspehu, ki ga je dosegel na slabih lakenški zemlji, iskreno čestitamo in ga priporočamo ostalim kmetovalcem v posnemanje s pozivom, da se tudi oni pridružijo borbem za višji hektarski donos.

S. P.

FIZKULTURA IN SPORT

POMEMBNE ZMAGE NOVOMESKIH FIZKULTURNIKOV

Velik borbeni polet, ki so ga v zadnjih dneh pokazali »mladi« in »stari« odbojkaši in odbojkašice. Novega mesta, priča, da je odbojka v Novem mestu ne samo iz dneva v dan bolj priljubljena športna panoga, katero so začeli gojiti že naši najmlajši, temveč tudi veren odraz marljivosti naših funkcionarjev, ki nenehno bodrijo in vzgajajo vrste odbojkašev ter s svojo strokovno zmožnostjo pomagajo k napredku.

Leto 1950 bo nedvomno z zlatimi črkami zapisano v knjigo novomeške športne kronike, saj je v tem letu postavilo športno društvo »Krk« poleg že obstoječe članske vrste kar tri odbojkaške vrste, od katerih so že vse sodelovale na Republiških prvenstvenih tekmah, a ženska mladinska vrsta celo na državnem prvenstvu FLRJ.

Nedelja 24. t. m. je bila za novomeške odbojkaše vsekakor eden izmed najbolj razgibanih športnih dnevo v letošnjem letu, ki sicer ni prinesel posebnih vidnih uspehov, a dokazal borbenost, požrtvovalnost in zadovoljiv tehnični napredek vseh vrst.

Članice so tekmoval v Ljubljani.

Isti dan se je vršilo v Ljubljani žensko prvenstvo republike, kjer so sodelovale le tri odbojkaške vrste. Naša ekipa, ki je to pot prvič sodelovala na prvenstveni prireditvi, je pokazala lepo in požrtvovalno igro in zadovoljivo kvaliteto, čeprav je morala zaradi nekompletnosti vrste podleči rutiniranejšim nasprotnicam.

Nad vse pomemben uspeh pa so istočasno dosegle članice TD Novo mesto, ki so z odlično igro brez posebne borbe osvojile prvenstvo republike in se tako z absolutno zmago nad TD Ljubljano I. in TD Železničarjem iz

Maribora plasirale kot najboljša v Sloveniji — na državno prvenstvo, ki bo prihodnje nedeljo v Osijeku.

Člani pa v Mariboru.

Na igrišču Železničarja v Mariboru so se člani v nedeljo pomerili s svojim trenutno najhujšim tekmečem za prvo, odnosno drugo mesto v republiki, z »Železničarjem«. Po ostri borbi so zmagali domačini z rezultatom 3:2 in se s tem za 2 točki približali drugemu mestu na lestvici republiške lige. Naši odbojkaši kljub temu še vedno prednjačijo, so še vedno na drugem mestu in imajo še vedno izgled za osvojitve prvega mesta v republiki.

Mladinke pa so zastopale dolensko Metropolo v Somboru.

Po nedavni zmagi naših mladink, ki so na republiškem prvenstvu Slovenije osvojile drugo mesto, so kot drugo plasirani v Sloveniji odšle v sredo zjutraj na državno prvenstvo FLRJ v Sombor. To je vsekakor najpomembnejši dogodek v zgodovini novomeške odbojke, ki izpričuje nje popularnost in visoko kvaliteto. Mlada dekleta so v Somboru zaradi diskvalifikacije dveh moštev zavzele četrto mesto v državi. Razen z lanskim prvacom »Napredkom« iz Kruševca, ki je tudi letos postal državni prvak, so naše igralke pri dveh igrah odločile od petih odigranih, dva seta v svojo korist, kar priča trdo borbo in nesebično požrtvovalnost v igri.

Vsi ti nedeljski športni dogodki, uspehi in pridobitve ustvarjajo objektivnemu športnemu kritiku realno prognozo, da bodo v prihodnjem letu z marljivim delom preko zime vse odbojkaške vrste, v kolikor ne bo članska že letos, resni konkurent za osvojitve vseh prvih mest v republiki.

Riko

ŽE VESTE

Crnomlčani baje niso v prehudih meri navdušeni za kulturno udejstvovanje (Metlička jih poseka, čeprav ni »center«), vendar spet ni prav, da uprava Mestnega kina tako grdo dela z njimi. Kupiš vstopnico, na primer dobiš številko 49 balkon, in kar samo se ti smeje, kako udobno boš gledal ruskega »medveda« — junaka nad junaki, ali ameriškega lahkoživca. Cakaj, prijatelj — smeh ti bo izginil, kot rosa pred soncem. Tisti stol namreč nima sedala, zato se lepo po turško vsedi na tla. Glavno je, da si plačal. Tisti stol brez sedala ni edini. Obiskovalci kina razsajajo nad upravo, ta pa jih tolaži, da je sedenje na tleh bolj varno in morda tudi higiensko. Jaz bi organiziral bojkot predstav. Nemara bi »blagajna« kina že kaf čez noč popravila stole.

Belokranjci, ali že veste, kateri je največji posestnik v Velikih Selah, KLO Adlešiči? I no, tisti, ki je tak siromak, da niti dinarja ni mogel vpisati, oziroma dati za posojilo. Zdaj pa stika, kje bi dobil material, da si postavi »majceno hišico«. Uboga »hišica« se pa spreminja v največje poslopje v KLO Adlešiči. Sovaščani, vprašajte ga no, kdo mu daje dolgoročno posojilo, da boste še vi lahko začeli s takimi gradnjami.

Metličani zelo spoštujejo stare pregovore. Lepo! Posebno jim je pri srcu tisti »Pometaj pred svojim pragom.« Temu koristnemu reku so dali še pristavek: »Smeti pa meči na tuj dvorišček.« Da to pridno delajo, kdo bi jim zameril! Čistoča nad vse, vsaj pred svojimi pragom, pravijo vrli Metličani.

PIŠEJO NAM

HIGIENSKA POSTREZBA

Poslovalnica Okrajnega magazina Catež ima svoj lokal pri Kotarju v Dolenji vasi. Lokal je star in ni nič čudnega, da so se tu nastanile tudi podgane, ki uničujejo blago. Tako so v zadnjih mesecih uničile razno blago, kot opanke, tekstil, pa tudi prehranske artikle — kavni nadomestek, poper v skupni vrednosti do 8500 din. Blago — kavni nadomestek, poper, kvas, marmelada, cigarete — je razloženo kar po pultu, po njem pa korajžno lazijo podgane. — Tako blago tudi prodajajo potrošnikom, kar je vzor vsej higieni. Poslovovalnica tovarišica Kranc Rozi pa meni, da mora ostalemu blagu zvišati ceno, da ne bo zaradi tega primanjkljaja, ter tako potrošniki plačujejo škodo, ki so jo povzročile podgane po krivdi poslovovalkinje in same uprave OM. Tako je zvišala ceno popru na 200 din za kg, do čim je pravilna le 143 din za kg. Prav tako je zvišala ceno papriki in kavnemu nadomestku.

Poslovovalkinja opravičuje svoje poslovanje s tem, da je o tem stalno opominjala Upravo OM in predlagala, da se poslovalnica preseli v Catež, kjer je v neki novi hiši primeren prostor. Iz tega prostora je stranka, ki v njem sedaj stanuje, pripravljena se izseliti drugam, saj v Catežu ni stanovanjske krize. Uprava za to ni ničesar pokrenila.

Vprašamo se, kdo naj v tem primeru plača povzročeno škodo — ali odgovorni uslužbenec okraj. magazina ali potrošnik?

MLADINA ST. RUPERTA POSPRAVLJA PRIDELKE

Mladina iz St. Ruperta se je letos najbolje izkazala pri obdelovanju mladinskih njiv, ki jim jih je dal KLO za obdelavo, da ne bi ostala zemlja neobdelana.

KLO jim je dodelil 60 arov orne zemlje, na katero so posejali krompir in sončnice. Ker je v tem aktivu kmečka mladina, ki je imela doma dosti dela, je nastalo vprašanje, kdaj in kako naj bi to zemljo obdelali. Imeli so mladinski sestanek in se pogovorili. En mladinec je predlagal, da bi šli kar po sestanku delat. S tem predlogom so se mladinci strinjali: šli so domov po konje, potem

pa na njivo orat. Drugo noč pa so šli saditi krompir in sončnice. Tako je bilo tekom dveh dni vse narejeno.

Mladina se je od spomladi do danes trudila, da bi zemljo dobro obdelala, da bo zglede ostalim ter da bodo na njihovih njivah najboljše pridelki. Zato so se pa tudi pri obdelavi zelo zanimali. Prvi so okopali in najbolj obdelali zemljo, da je bila res zglede ostalim, čeprav so nekateri to delo podcenjevali in govorili, da ne bo mladina nič pridelala. Danes, ko mladina pospravlja pridelke, se kmetje čudijo, saj je mladinski krompir najlepši v St. Rupertu. Na 60 arov zemlje so pridelali 300 kg sončnic in 2800 kg krompirja. Upoštevatni moramo, da je bila zemlja prej zapuščena.

Z denarjem, ki ga bodo dobili za pridelke, bodo popravili mladinski dom in si kupili radijski aparat. Pri delu med letom pa so se najbolj izkazali mladinci: Zgonc Ivan, ki je sekretar aktiva, Rupert Franci, Zgonc Peter in Jerman Mimi. Mladince je aktiv pohvalil in bodo prejeli tudi nagrado.

Z uspehom so mladinci zelo zadovoljni in bodo še naprej pridno obdelovali zemljo. Upajo da bo drugo leto pridelek še boljši.

K. S.

PA SE NEKAJ O »DOLENJSKEM LISTU«

Razume se, da ima tovariš Učo tudi do neke mere prav, toda dolžnost kot sodelavca »Dolenjskega lista« je tudi, da pomaga pri delu vsestransko, da bo list čim bolj popularen in bo laže prodril med široke ljudske množice, kar je njegov glavni namen; ni pa primerno na ta način kot je bilo opaziti v zadnji številki »Dolenjskega lista«. Res je, da so nekateri krajevni odbori vredni kritike glede širjenja lista med naše bralce. V resnici so se našli kupi nedotaknjene liste, čemur pa je vzrok, da je bilo v dotičnih KLO mnogo naročnikov, toda lista niso prejeli na svoj naslov. Ljudje so se spraševali, ali bodo list dobili na svoje naslove, ker so bili nanj naročeni. Posameznih številčk pa ljudje niso hoteli kupovati, ker so list pričakovali kot stalni naročniki. A po drugi strani smo se z večkratnim prizadevanjem le spo-